

ORTADOĞU GÜNDEMİ

30 Ağustos-5 Eylül 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

ABD Büyükelçiliği, Suriye'nin kuzeyinde düzinelerce sivilin hayatını kaybetmesine ve yerinden edilmesine yol açan, son aylarda artan hava saldırıları ve bombardımanlardan derin endişe duyduğunu açıkladı. Bütün taraflar "ateşkese saygı duymaya, sivil nüfusu korumaya ve çatışmaya siyasi bir çözüm bulmak için çalışmaya" davet edildi.¹

Lübnan hükümetinden bir heyet, 4 Eylül Cumartesi tarihinde Suriye'ye gerçekleştireceği ziyarette ülkedeki enerji krizini hafifletmek adına ABD'nin desteklediği bir planı görüşecek. Ziyaret, yıllar sonra Suriye'ye gerçekleştirilen en üst düzey ziyaret niteliğini taşımaktadır.²

Suriye'nin kıyı kenti Baniyas'ta, 15.000 ton akaryakıtla dolu tankın sızması sonucu ortaya çıkan petrol sızıntısı Akdeniz'e yayıldı. Yaklaşık 800 kilometrekareyi kaplayan sızıntının Kıbrıs'a ulaşmasını engellemek için Türkiye bir kriz masası oluşturdu. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, 31 Ağustos Salı günü Çevre Yönetimi Genel Müdürü ile birlikte bir heyetin KKTC'ye hareket ettiğini söyledi. Oktay, mevcut durumunu belirlemek için hava ve deniz birimlerinin uçuş yapmayı planladığını ve döküntüyü toplamak için iki gemi gönderileceğini ekledi.³

• Suriye Rejimi

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Hüseyin Emir Abdullahiyan, Bağdat'ta düzenlenen konferansın sonuçları hakkında Cumhurbaşkanı Esad'a bilgi verdi. Her iki tarafta bölgenin geleceğinin halkların iradesine bağlı olduğunu ve diğer ülkelerle yapıcı iş birliğinin mümkün olduğunu ifade etti. İran ve Suriye'nin liderlerin ortak iradesi sayesinde teröre karşı savaşta büyük zaferler elde ettiğine dikkat çeken Abdullahiyan, ülkesinin terörün her türlü süyle mücadelede verdiği desteğin devam edeceğini yineledi.⁴

Esad rejiminin resmî haber ajansı SANA, askerî kaynağa dayandırdığı haberinde, İsrail'in, Şam kent merkezinin çevresindeki rejim güçlerine ait bazı askerî noktalara hava saldırısı düzenlediğini iddia etti. Başkent Şam ve çevresinde şiddetli patlama seslerinin duyulduğu belirtilen haberde, "Hava saldırısı Beyrut'un güneydoğu yönünden yapıldı. Hava savunma sistemlerimiz, düşman hedeflere karşı koyarak çoğunu düşürdü" ifadeleri yer aldı.⁵

1 <https://syrianobserver.com/news/69381/u-s-concerned-about-syrian-and-russian-shelling-on-idleb.html>

2 Lebanon gov't delegation in highest level Syria visit in years | Middle East News | Al Jazeera

3 <https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkey-working-to-keep-syrian-oil-slick-from-reaching-northern-cyprus-/2351028>

4 <https://syrianobserver.com/uncategorized/69269/iranian-foreign-minister-in-syria-to-discuss-strategic-relations.html>

5 <https://www.reuters.com/world/middle-east/syrian-air-defenses-confront-hostile-missiles-sky-damascus-2021-09-02/>

• Fırat'ın Doğusu

ABD'nin geçen hafta Suriye'nin kuzeydoğusuna gönderdiği üst düzey diplomatik heyet YPG ile bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede Türkiye destekli muhalif grupların kontrolü altında bulunan Tel Abyad ve Resulayn'daki durumun ele alındığı belirtildi. Ayrıca ABD'li heyetin, Suriye Kürt Ulusal Konseyi (SKUK) ile YPG güdümündeki partiler arasında sekteye uğrayan birlik görüşmelerinin yeniden başlatılmasına öncülük edeceği ifade edildi.⁶

Geçtiğimiz günlerde bazı medya organları, İran'ın EL-Alem haber ajansını kaynak göstererek Amerikan askerlerinin Suriye'nin Deyr ez-Zor ve Haseke vilayetlerinde bulunan bir dizi askerî üsten çekildiği yönünde iddialarda bulundu.⁷ ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) ve IŞİD'e Karşı Uluslararası Koalisyon yetkilileri bu iddiaları yalanladı.⁸

Rudaw'a konuşan ABD Dışişleri Bakanlığı Yakın Doğu İşleri Bakan Yardımcısı Joey Hood, Başkan Biden'ın Irak ve Suriye'den çekilme gibi bir niyeti olmadığını söyledi. Hood ayrıca, ABD yönetiminin Suriye ve Irak'ta Kürtler arasındaki diyalogu desteklediğini ifade etti.⁹

ABD'ye ait yeni bir tır konvoyu 2 Eylül Perşembe günü Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan ABD üslerine askerî ve lojistik malzeme taşıyan bu konvoy 30 tırdan oluştu.¹⁰

• Güney Suriye

Suriye'nin güneyindeki Dera ilinde varılan ateşkesi bozup bölge halkını göçe zorlamak isteyen Beşar Esad rejimi güçleri, il merkezinde 2,5 aydır kuşatmada tuttuğu Dera el-Beled Mahallesi'ne gece saatlerinde yeniden şiddetli saldırı başlattı. Deralı aktivistlerin kurduğu Horan Özgürleri Topluluğu Sözcüsü Eymen Ebu Nokta, rejim ordusu saflarında yer alan İran destekli 4. Tümen'in, 2,5 aydır abluka altında tuttuğu Dera el-Beled Mahallesi'ni 4 gün aranın ardından yoğun saldırılarla hedef aldığını söyledi. Esad rejimi güçlerinin 1 Eylül'de varılan ateşkes anlaşmasını bozduğunu kaydeden Ebu Nokta, rejimin yoğun saldırılara başvurarak mahalle sakinlerini göçe zorlamayı amaçladığını ifade etti. Ebu Nokta, saldırılarda makineli tüfekler, havan topçusu, tank ve grad füzelerinin kullanıldığını aktardı. Bölge halkı adına müzakereleri yürüten Dera Merkezî Komitesi, 4 Eylül'de Esad rejiminin anlaşmayı bozduğunu açıklamıştı.¹¹

6 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/040920213>

7 <https://tr.sputniknews.com/20210903/pentagon-amerikan-askerlerinin-suriyedeki-bir-dizi-ussu-terk-ettigi-iddiasini-yalanladi-1048564461.html>

8 <https://www.middleeastmonitor.com/20210904-pentagon-refutes-reports-of-withdrawal-of-us-forces-from-3-syria-bases/>

9 <https://www.rudaw.net/turkish/interview/020920211>

10 <https://www.syriahr.com/en/221908/>

11 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejimi-suriyenin-guneyindeki-derada-kusattigi-mahalleye-yogun-saldiri-baslatti/2355699>

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Muhaliflere ait uçak gözlemevi, 3 Eylül 2021’de sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada “Lazkiye ilindeki Hmeymim Üssü’nde 10.02’de havalanan Rusya’ya ait savaş uçağı, İdlibin güneyindeki Kensaфра köyüne 10.24’te hava saldırısı düzenledi” ifadesini kullandı. Savunma Medya Sorumlusu Firas Halife de yaptığı açıklamada, Rus savaş uçaklarının İdlibin Kansaфра köyüne yaptığı hava saldırısında bir çocuğun öldüğünü, iki sivilin yaralandığını söyledi. Söz konusu saldırıda bir hayvan barınağının ve tuğla atölyesinin hedef alındığını belirten Halife, çok sayıda küçükbaş hayvanın da telef olduğunu aktardı. Diğer yandan rejim güçleri de gün içinde Cebel Zaviye bölgesinde Fatira, Binin ve Şinan köylerine topçu saldırıları düzenledi.¹²

Millî Savunma Bakanlığının sosyal medya hesabından 1 Eylül 2021’de yapılan açıklamada, terör örgütü PKK/YPG’nin, Barış Pınarı bölgesindeki huzur ve güven ortamını bozmasına izin vermeyeceği belirtildi. Paylaşımında, “Bölgede her türlü tedbiri alan kahraman komandolarımız bir saldırı girişimini daha önleyerek 4 PKK/YPG’li teröristi etkisiz hâle getirdi” ifadeleri yer aldı.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Türkiye’nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney ile Irak Ulusal Güvenlik Danışmanı Kasım el-Araci, 4 Eylül 2021 tarihinde bir araya gelmiştir. Irak Ulusal Güvenlik Danışmanlığından yapılan açıklamaya göre görüşmede iki ülke arasındaki ilişkiler, bölgedeki gelişmeler, Bağdat ve Ankara hattı arasındaki çeşitli alanlarda ortak iş birliğini güçlendirme konuları ele alınmıştır. Ayrıca el-Araci’nin Türk tarafının Irak’ın su dosyasına ilişkin özel durumunu anlayışla karşılamasını ümit ettiklerini ifade ederek iki halkın çıkarına hizmet edecek bir şekilde iş birliği yapmayı arzuladıklarını dile getirdiği bildirilmiştir. Büyükelçi Güney’in ise Irak’ın istikrarının bölgenin de istikrarı olduğunu vurguladığı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Irak’a özel bir ziyaret yapmayı planladığını belirttiği kaydedilmiştir.¹³ Bununla birlikte Güney sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımında, “Ulusal Güvenlik Danışmanı Kasım el-Araci ile gündemimizdeki konuları ele aldık. Stratejik sınamalar karşısında stratejik iş birliği...” ifadelerini kullanmıştır.¹⁴

Irak Başbakanlık Basın Ofisinden yapılan yazılı açıklamaya göre, Bakanlar Kurulunun bu haftaki toplantısında gündeme gelen Zorunlu Askerlik Yasa Tasarısı, kabine üyeleri tarafından onaylanarak parlamentoya gönderilmiştir. Söz konusu yasa tasarısının önümüzdeki günlerde parlamento gündemine alınarak oylamaya sunulması beklenmektedir. ABD’nin 2003’teki işgaliyle Irak’ta zorunlu askerlik kaldırılmıştır.¹⁵

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/idlibe-duzenlenen-hava-saldirisinda-1-cocuk-hayatini-kaybetti/2354558>

13 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/05092021>

14 https://twitter.com/alirizaguney_tc/status/1434163264678735873

15 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3167291/irak-hukümeti-18-yıl-sonra-getirdiği-zorunlu-askerlik-yasa-tasarısını>

Kürdistan Demokrat Partisi Grup Sözcüsü Peşeva Hevramani, IKBY Parlamentosunun güz döneminde IKBY Anayasası'nı yeniden yazmayı planlandığını açıklamıştır. Hevramani, anayasa başta olmak üzere çeşitli proje hazırlıkları içerisinde olduklarını belirtmiştir.¹⁶

Bağdat İşbirliği ve Ortaklık Konferansı'na katılan Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Prens Faysal bin Farhan, Suudi Arabistan'ın Irak'ın güvenliğini ve istikrarını artırmak, kurumlarını ve kazanımlarını korumak için çalışmaya devam edeceğini ve Irak'ı her düzeyde desteklediğini belirtmiştir.¹⁷

Dava Partisi lideri Nuri el-Maliki ile Mesud Barzani arasında 2021'in Ağustos ayı sonlarında gerçekleşen görüşme, eski siyasi denklemlerin tersine çevrilmesine yol açabilecek ittifakların kurulabileceğine dair söylentileri arttırmış ve ittifak kurma yarışının erken başlamasına sebep olmuştur. Maliki liderliğindeki Kanun Devleti Koalisyonu'nun önde gelen eski isimlerinden biri olan bağımsız Milletvekili Saad el-Matlabi, Kürtler arasında kurulabilecek ittifakların daha sonra anayasa değişikliklerinin yapılmasına yönelik yönergeleri, gelirlerin dağılımı mekanizmasının düzenlenmesini ve petrol/gaz yasası gibi ertelenmiş dosyaları içerecek şekilde genişleyebileceğini ima etmiştir.¹⁸

• Güvenlik

Irak'ın Kerkük vilayetinin Dakuk ilçesi yakınlarında terör örgütü IŞİD'in Irak Federal Polis gücüne ait gözlem noktasına düzenlediği silahlı saldırıda 2 polis, olay üzerine bölgeye gelen askerî araçların geçtiği yola tuzaklanan bombaların uzaktan kumandayla patlatılması sonucu da 10 polis hayatını kaybetmiştir. Kerkük Polis Müdürlüğü Basın Bürosundan yayımlanan yazılı açıklamada, Kerkük'ün güneyindeki Dakuk ilçesine bağlı Reşad nahiyesi yakınlarında Irak Federal Polis gücüne ait gözlem noktasına IŞİD mensupları tarafından silahlı saldırı düzenlendiği duyurulmuştur.¹⁹

Irak'ın Musul vilayetine bağlı Mahmur ilçesinde Irak güvenlik güçleri ile terör örgütü IŞİD arasında çıkan çatışmada üç güvenlik güçleri mensubu hayatını kaybetmiştir.²⁰ Söz konusu saldırılara ilişkin açıklama yapan Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Bu menfur terör saldırılarında hayatını kaybeden Irak güvenlik görevlilerine Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar diliyor, dost ve kardeş Irak halkı ile hükûmetine taziyelerimizi sunuyoruz. Komşumuz Irak'ın terörle mücadelesinde dayanışma içinde bulunduğumuzu ve her türlü desteği sağlamaya hazır olduğumuzu bir kez daha vurguluyoruz" ifadelerini kullanmıştır.²¹

16 <https://www.basnews.com/tr/babat/710256>

17 <https://www.arabnews.com/node/1918791/saudi-arabia>

18 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3166351/maliki-barzani-görüşmesi-irak-seçimleri-öncesi-ittifakların-seyrini-değiştirdi>

19 <https://ina.iq/turkmen/27104-kerkukte-dea-saldrs.html>

20 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/179081177772688>

21 https://twitter.com/TC_Disisteri/status/1434461283412291591

Terör örgütü IŞİD'in Kerkük'ün Dibis ilçesindeki Şehel köyüne düzenlediği saldırıda bir Irak askeri hayatını kaybederken altı kişi de yaralanmıştır. Ayrıca bir sivilin de IŞİD tarafından kaçırıldığı bildirilmiştir.²² Şehel ve Sebiran köylerindeki çok sayıda askerî üssün tahliye edildiği aktarılmıştır. Bölgede bulunan Ninova Harekâtı'na bağlı 14. Tugay tarafından askerî üslerin tahliye edilmesinin, vatandaşlar arasında IŞİD korkusunun tekrar canlanmasına sebep olduğu bildirilmektedir.²³

IŞİD'e Karşı Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Albay Wayne Marotto, koalisyonun bölgesel barış ve istikrarı koruma çabalarını desteklemesine dikkat çekerek Peşmerge'nin, bölgenin istikrar ve güvenliğinin korunmasında kilit müttefik olduğunu belirtmiştir.²⁴

Irak Savunma Bakanı Cuma İnad yaptığı açıklamada, Türkiye'den Bayraktar TB2, 12 adet T129 ATAK helikopter ve altı adet de insansız hava aracına karşı savunma sistemleri satın almak için teklif vererek sözleşme istediklerini belirtmiştir. Bayraktar SIHA alımı konusunda uzlaşmaya varıldığını açıklamıştır. 19 Ağustos tarihinde İstanbul'da düzenlenen Uluslararası Savunma Sanayii Fuarı'na (IDEF'21) katılan Irak Savunma Bakanı İnad, Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar ile bir araya gelmiştir.²⁵

Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, Bağdat'ta düzenlenen Rafideyn Forumu'nda yaptığı konuşmada, Irak'tan sanki "IŞİD gerçek terör örgütü, PKK 'bir nevi' terör örgütü" gibi bir izlenim edindiğini ve IKBY'nin, PKK tehdidinin farkına vardığını dile getirmiştir. Büyükelçi Güney, Türkiye'nin Irak'ın egemenliğini, istikrarını ve güvenliğini desteklemeye devam edeceğini de vurgulamıştır.²⁶ Aynı forumda konuşma yapan Haşdi Şaabi Başkanı Falih Feyyad, Haşdi Şaabi'ye bağlı gruplarla "direniş" grupları arasında ayırım yapılması gerektiğini kaydederek kendilerinin onların üzerinde bir yetkisi olmadığını belirtmiştir.²⁷ Radifeyn Forumu'nun başka bir panelinde konuşma yapan Irak Savunma Bakanı Cuma İnad, Peşmerge Bakanlığı Sekreteri Caber Yaver'e hitaben PKK'nın Irak kökenli bir örgüt olmadığını ve Irak'tan çıkarma sorumluluğunun IKBY'ye ait olduğunu ifade etmiştir.²⁸

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Irak'ın başkentinde düzenlenen Bağdat İşbirliği ve Ortaklık Konferansı'nda gazetecilere yaptığı açıklamada, ABD birliklerinin kesin olarak Irak'tan geri çekilmesi durumunda bile Iraklıların Fransız varlığını istemeleri koşuluyla, Fransız askerlerinin Irak'ta kalmaya devam edebileceğini ifade etmiştir. Macron, Fransa'nın Irak'ta kalabilmek için yeterli operasyonel kapasiteye sahip olduğunu belirtmiş ve bu söz-

22 <https://www.basnews.com/tr/babat/710370>

23 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/70572-Kerkük'teki-bazı-askeri-üsler-boşaltıldı:-'DAİŞ-yeniden-saldırabilir'>

24 <https://www.basnews.com/tr/babat/710355>

25 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/01092021>

26 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/300820211>

27 <https://ina.iq/eng/13731-al-fayyad-pmf-and-resistance-factions-are-different-tunisia-incidents-will-not-happen-in-iraq.html>

28 <https://www.basnews.com/tr/babat/710076>

lerin ardından Musul ziyaretini gerçekleştirmiştir.²⁹ Paralel zaman diliminde ABD'nin Erbil Başkonsolosu Robert Palladino ise düzenlediği bir basın toplantısında ABD'nin hem Irak'ı hem de IKBY'yi terk etmeyeceğini, sadece muharip güçlerin çekilmesi kararının alındığını ifade etmiştir.³⁰ El-Fetih İttifakı Başkanı Hadi el-Amiri, 2022'den sonra Irak topraklarında yabancı güçlerin kalmayacağına işaret ederek Macron'a, "Bu, Macron'un kararı değil, Iraklıların kararıdır" yanıtını vermiştir.³¹

• Ekonomi

Irak Maliye Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Ali Allavi ve Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Genel Müdürü Fatih Birol, enerji alanında üretici ülkelerin ekonomilerini başarılı bir şekilde çeşitlendirmeden önce petrol gelirleri düşmeye başlarsa geçim kaynaklarının kaybedileceğini ve yoksulluk oranlarının artacağını vurgulayarak uluslararası toplumu, Irak'ın fosil yakıtlardan uzaklaşmasına katkıda bulunmaya çağırmıştır.³²

Fransa merkezli Total Şirketi, 5 Eylül 2021 tarihinde Irak ile 27 milyar dolar değerinde petrol, gaz ve güneş enerjisi anlaşması imzalamıştır. Total'in CEO'su Patrick Pouyanne'ın imza töreninde yaptığı açıklamada, şirketin ilk olarak 10 milyar dolarlık bir yatırımla başlangıç yapacağını ifade ettiği belirtilmektedir. Irak Petrol Bakanı İhsan Abdul Cabbar ise ilk aşamada Fransız grup tarafından ham petrolün geri kazanımını artırmak için petrol sahalarına deniz suyu enjekte etme projesine üç milyar dolarlık yatırım yapılacağını bildirmiştir.³³

2 Eylül 2021 tarihinde Riyad'da düzenlenen Suudi Arabistan-Irak Koordinasyon Konseyi Ulaştırma, Sınır Geçişleri ve Limanlar Komitesi toplantısında, Suudi Arabistan Ulaştırma ve Lojistik Hizmetleri Bakanı Salih bin Casır en-Nasır ve Irak Ulaştırma Bakanı Nasır Şibli, Suudi Arabistan ve Irak arasında ticari gemilerin seferlerini artırmak ve limanlara erişimi kolaylaştırmak için deniz taşımacılığı alanında iş birliğini öngören bir anlaşma imzalamıştır.³⁴

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Iraklı Şii dinî merci Ayetullah Muhammed Said el-Hekim 3 Eylül 2021 tarihinde geçirdiği kap krizi sonucu vefat etmiştir. Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ve Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi dâhil olmak üzere birçok üst düzey siyasi ve dinî olarak önde gelen kişilerin Irak halkına başsağlığı dileyerek büyük bir din adamının kaybedildiğini ifade etmiştir.³⁵ Ayrıca el-Hekim'in hayatını kaybetmesi sebebiyle

29 <https://www.arabnews.com/node/1919101/middle-east>

30 <https://www.basnews.com/tr/babat/709851>

31 <https://shafaq.com/ar/Iraq-News/Al-Amiri-This-is-the-decision-of-the-Iraqis-not-the-French-President-s>

32 <https://www.thenationalnews.com/business/energy/2021/09/02/iraq-needs-international-backing-to-meet-climate-goals/>

33 <https://www.reuters.com/business/iraq-signs-27-bln-deal-with-total-build-four-energy-projects-2021-09-05/>

34 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3168421/suudi-arabistan-ve-irak-arasinda-deniz-tasimaciliginda-anlasma>

35 <https://shafaq.com/ar/Iraq-News/The-three-Presidencies-condole-the-death-of-senior-Iraqi-Shi-a-Marja-Muhammad-Saeed-Al-Hakim>

Bağdat hükûmetinin bir günlük yas ilan ettiği aktarılrken Necef'teki yerel yönetimin de üç gün bölgesel yas kararı aldığı aktarılmıştır.³⁶

Irak Sağlık Bakanlığı sağlık ekibi üyesi Ruba Falah, yeni tip koronavirüsün (Covid-19) yayıldığı ve vatandaşların önleyici tedbirleri görmezden geldiği sürece yeni vaka kaydetmenin her zaman mümkün olduğunu belirtirken aşının dahi tesir edemeyeceği yeni ve daha tehlikeli varyantların ortaya çıkabileceğini açıklamıştır.³⁷

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, verdiği röportajda Irak'ta yapılacak erken seçimler ve Türkmen siyasetinin mevcut durumu hakkında açıklamalarda bulundu. Türkmen toplumunun daha önce erken seçimlerin belirlenen tarihte yapılıp yapılmayacağı yönünde kuşklarının olduğunu hatırlatan Turan, siyasi liderler ve dinî mercilerin seçimlerin yapılmasındaki ısrarı ve boykot eden grupların geri adım atmasının seçimlerin 10 Ekim tarihinde yapılacağını işaret ettiğini söyledi.

ITC Başkanı Turan, seçim sisteminin "çoklu seçim bölgesine" göre yapılacağını ifade ederek her vilayetin eski sisteminin tersine birden fazla seçim bölgesine bölündüğünü ve Türkmenlerin daha fazla katılım beklediklerini vurguladı.

"2005 seçimleri sonrası ilk kez tüm Türkmen partileri tek listede seçime katılıyor" diyen Turan, "Bu da Türkmen toplumunun isteğiydi biz de bunu yerine getirdik. Türkmen milletinden de ricamız çıkardığımız adayları yalnız bırakmamaları. Türkmen partileri arasında ilk defa bu düzeyde bir konsensüs sağlandı" değerlendirmesinde bulundu.

ITC Başkanı, eski Irak Başbakanı Adil Abdulmehdi hükûmetinden beri Türkmenlerin kabineden ve devlet bünyesinden dışlandığını aktararak, "Türkmenlerin yeni dönemde sadece bakanlar kurulu değil, bakanlık vekillikleri ve bağımsız kurumların başında olmaları için sonuna kadar direneceğiz" diye konuştu.³⁸

Kerkük Valiliği tarafından yayımlanan resmî yazıda Kerkük'teki resmî devlet kurumlarının tabelalarında Türkmencenin kullanılacağı bildirildi. Irak Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı ve ITC Kerkük Milletvekili Erşat Salihi tarafından iletilen talep doğrultusunda alınan kararda "Kerkük'te farklı etnik grupların bulunması dolayısıyla ve anayasadaki haklara bağlı kalınarak kamu kurumlarındaki tabelalarda Arapça ve Kürtçenin yanında Türkmencenin de eklenmesine karar verilmiştir" ifadelerine yer verildi.³⁹

36 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3171946/irak-ayetullah-uzma-el-hekim-icin-yasta>

37 <https://shafaq.com/ar/Iraq-News/Iraqi-MoH-new-COVID-19-variants-may-emerge>

38 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-turkmen-cephesi-baskani-turan-turkmenler-ilk-kez-tek-listede-secime-katiliyor/2352371>

39 https://twitter.com/Kirkukknow_DT/status/1433415903216025603?s=20

Irak Türkmenler Cephesi Koalisyonu Milletvekili adayı Murat Saib, Kerkük'ün Vasit semtindeki ziyaretinde ITC'nin Vasit Ofisi yetkilileriyle bir araya geldi. Buradaki yetkililerle yapılan görüşmede Saib'in özellikle Türkmen halkının seçimlere katılması üzerine yapılan çalışmaların gerekliliğine değindiği, halkın seçimin kaderini etkileyebilecek güce sahip olduğunun anlatılması gerektiğinin altı çizildi. Bu kapsamda toplantıda, oy kullanabilmek için seçmen kartlarının Türkmen seçmenler tarafından alınmasına yönelik çalışmalar ele alındı.⁴⁰

ITC Kerkük Milletvekili Erşat Salih, merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde yer alan Uluslararası Parlamento Birliğine üye olarak seçildi. Salih'in basın bürosu tarafından yapılan açıklamada, ilk kez bir Iraklı Türkmen'in Uluslararası Parlamento Birliğine üye olarak seçildiği, Salih'in bu göreve 2025'e kadar devam edeceği aktarıldı.⁴¹

Irak Türkmenler Cephesi Koalisyonu Milletvekili adayı Mardin Gökkaya, Kerkük'teki seçim faaliyetleri kapsamında yaptığı konuşmada Kerkük'ün Türkmen nüfusunun çoğunlukta olduğu köylerde çok ciddi kamu hizmeti eksikliğinin olduğunu dile getirdi. 10 Ekim'deki erken seçimlerde Kerkük'teki Türkmen varlığının kanıtlanması gerektiğini öne süren Gökkaya, aday olduğu bölgede tüm Türkmen oylarına talip olduğunu belirtti.⁴²

Irak Türkmenler Cephesi Koalisyonu Musul milletvekili adayı Riyaz Muhsin, Musul'un Telafer ilçesindeki ziyaretinde Irak'taki seçim sürecine dair açıklamalarda bulundu. Türkmen Kulübü takımının futbol maçına katılan Muhsin, karşılaşmanın ardından konuşma yaparak bölgedeki spor faaliyetlerine daha fazla destek vereceklerini, özellikle tüm Musul'daki Türkmenlere kapılarının açık olacağını ifade etti. Muhsin ayrıca Türkmenleri 10 Ekim'de yapılacak seçimler için sandık başına gitmeye davet etti.⁴³

• Güvenlik

Kerkük'ün Dakuk ilçesi yakınlarında terör örgütü IŞİD tarafından gerçekleştirilen terör saldırısında Irak Federal Polis güçlerinden 12 polis hayatını kaybetti. Kerkük Polis Müdürlüğü Basın Bürosundan yayımlanan yazılı açıklamada, Kerkük'ün güneyindeki Dakuk ilçesine bağlı Reşad nahiyesi yakınlarında IŞİD militanlarının silahlı saldırıda bulunduğu ve saldırı sonucunda 2 polisin hayatını kaybettiği belirtildi. Diğer 10 polisin ise olay yerine gelen askerî araçların geçtiği yola tuzaklanan bombaların uzaktan kumandayla patlatılması sonucu öldüğü kaydedildi.⁴⁴

Başbakanlık Basın Ofisinden yapılan açıklamada ise Kerkük'te yaşanan terör saldırılarının araştırılması için özel komisyon oluşturulduğu bildirildi. Diğer yandan Irak Ulusal Güvenlik

40 <https://www.facebook.com/103188145296472/posts/155986046683348/>

41 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1789409901246209/>

42 <https://www.facebook.com/mardingokkayaitc/posts/6134235596648582>

43 <https://www.facebook.com/Turkmenelitv1/posts/4219670964796448>

44 <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/5/isil-attack-kills-at-least-13-iraqi-police-security-medics>

Kurulu, Irak Başbakanı Mustafa Kazımi başkanlığında toplanırken Kazımi kamuoyuna yönelik bir açıklama yaparak Kerkük vilayetinin farklı oluşumlardan meydana geldiğini, önemli bir seçime doğru gidildiğini ve bölgede kargaşa yaratmak isteyenlerin olduğunu belirtti. Kerkük'ün emniyet durumunun ele alındığı toplantıda Kazımi, düşmanın güçsüz olduğunu belirterek yanlış yönetim ve askerî komutanlıkların eksik çalışması sonucu bu tür saldırıların yaşandığını aktardı.

Kerkük'ün güneyinde yer alan Degeşman köyü sakinleri, son dönemde terör örgütü IŞİD'in köylerine yönelik saldırılarından şikâyet ederek bölgedeki güvenlik güçleri sayısının artırılarak köylerinin korunmasını talep etti. Bölge sakinlerinin yetkililere özellikle geceleri IŞİD militanlarının baskınlarından şikâyet ettiği, teröristlerle mücadele edebilmek için bölgedeki güvenlik gücü sayısının az olduğunu ilettikleri belirtildi. En son 30 Ağustos akşamı bir saldırıya uğradıklarını dile getiren bölge halkı, saldırı sonucu 25 büyükbaş ve 75 küçükbaş hayvanın telef olduğunu aktararak 3 otomobil ve 2 tarım aracının da yanarak kullanılamaz hâle geldiğini aktardılar.⁴⁵

Kerkük Elektrik Dağıtım Şirketinden yapılan yazılı açıklamada ise, IŞİD mensuplarının kent güneyindeki Riyad nahiyesi yakınlarında elektrik hatlarına saldırı düzenlediği kaydedildi. Açıklamada, IŞİD'li teröristlerin gerilim hattında bulunan 7 kulenin altına yerleştirdikleri patlayıcıları uzaktan kumandayla infilak ettirdiği, bazı ilçelerde elektrik kesintileri yaşandığı aktarıldı.⁴⁶

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Musul'un ilçesi Telaar'da futbol sahası projesini tamamladı. TİKA Başkanı Serkan Kayalar, projeye ilişkin sosyal medya hesabı Twitter'dan paylaşımında bulundu. Telaar'deki futbol sahasının hizmete hazır olduğunu belirten Kayalar, "Ülkemiz adına Irak Telaar'da yaptığımız futbol sahasımız Türkmen kardeşlerimizin hizmetine girmeye hazır" ifadelerinde bulundu. Kayalar, "Başladığını duyurduğumuz projenin bittiğine şahit olmak ve bunu paylaşmak ayrı bir mutluluk kaynağı bizler için" dedi.⁴⁷

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan devletine ait Dubai merkezli medya şirketlerinin bu ay Riyad'a taşınacağı bildirildi. Bu kararın Veliaht Prens Muhammed bin Selman'ın Suudi Arabistan'ı bölgesel bir iş merkezi hâline getirme planının bir parçası olduğu ifade edildi. Ayrıca bu kararın, Suudi hükümetinin krallıkta bölgesel merkezi bulunmayan şirketlere ve ticari kuruluşlara devlet

45 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1787116281475571>

46 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/deas-kerkukte-elektrik-hatlarina-saldiridi/2330253>

47 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1791540817699784>

ihalelerini vermeme kararının ardından geldiği belirtildi. Al Arabiya ve Al Hadath kanallarının da yakında Riyad'dan yayın yapmaya başlayacağı ifade edildi.⁴⁸

Suudi Arabistan ve Irak, ticari gemilerin geçişlerini arttırmak için yeni bir deniz ulaşım anlaşması imzaladı. Anlaşma, Suudi Arabistan-Irak Koordinasyon Konseyince yürütülen görüşmeler neticesinde imzalandı. İki ülke, ticaret hacmini artırmayı hedeflediklerini de belirtti.⁴⁹

İran'ın Bağdat Büyükelçisi Iraj Masjedi ülkesinin Suudi Arabistan ile ilişkileri düzeltmek için sürdürdüğü görüşmelerin dördüncü turunun yeni hükümet kurulduktan sonra gerçekleşmesinin beklendiği ifade etti.⁵⁰

ABD Başkanı Joe Biden 11 Eylül saldırıları ile ilgili dava çerçevesinde FBI belgelerinin gizliliğinin kaldırılması ve belgelerin yeni bir incelemeye tabi tutulması için Adalet Bakanlığı ve diğer ilgili federal kurumları görevlendiren başkanlık emrini imzaladı. Ayrıca, başkanlık emri uyarınca ABD Başsavcılığının gizliliği kaldırılan belgeleri önümüzdeki altı ay içerisinde kamuya açıklaması beklenmektedir. Saldırı gerçekleştirenlerden on beşinin Suudi vatandaşı olduğu bilinmektedir.⁵¹

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Abu Dabi Veliht Prensi Muhammed bin Zayid arasında bir telefon görüşmesi gerçekleştirildi. Görüşme sonrası Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı tarafından yapılan açıklamada ikili ilişkiler ve bölgesel meselelerin ele alındığı belirtildi. BAE resmî haber ajansı da görüşmeye dair haberinde iki ulus arasındaki ilişkileri ortak çıkarlara ve iki ülkenin halklarına hizmet edecek şekilde güçlendirmenin yollarının görüldüğü ifadelerine yer verdi.⁵²

BAE lehine Donald Trump'ın başkanlığı sırasında yasa dışı lobi faaliyetleri yürütmek suçlamasıyla Tom Barrack'a karşı ABD'de açılan davada önemli bir gelişme yaşandı. Davaya dâhil olan savcılar tarafından kaleme alınmış bir belgede söz konusu davanın ABD'nin ulusal güvenliğine dair gizli bilgileri içerebileceğini tahmin ettikleri belirtildi. Böyle bir durumda gizli belgelerin yayımlanmasını düzenleyen Gizli Bilgiler Prosedürü Yasası'nın gündeme geleceği ifade edilirken daha fazla ayrıntı verilmedi.⁵³

BAE'nin gelecek 9 yıl içerisinde ülkeye yaklaşık 150 milyar dolar doğrudan yabancı yatırım (foreign direct investment-FDI) getirmesi beklenen 50 yeni ekonomik girişim başlatmayı

48 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-state-media-companies-start-moving-dubai-riyadh-2021-09-03/>

49 <https://www.arabnews.com/node/1921741/business-economy>

50 <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/31/iran-and-saudi-arabia-expected-to-resume-direct-talks-soon>

51 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-09-03/biden-orders-declassification-review-of-fbi-s-9-11-investigation>

52 <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/erdogan-mbz-discuss-turkey-uae-relations-as-tensions-thaw>

53 <https://www.middleeasteye.net/news/uae-trump-advisor-barrack-case-national-security-involved>

planladığı belirtildi. Açıklama Sanayi ve İleri Teknoloji Bakanı Sultan el Cabir tarafından yapıldı. Basına yaptığı açıklamada BAE'li bakan ülkesinin 50 yıl içerisinde çeşitli sektörlerde dünya çapında bir aktör olmak istediğini belirtti. Söz konusu gelişmeler BAE ve Suudi Arabistan arasında bölgenin ticaret ve iş merkezi olma yolunda artan ekonomik rekabetin arttığı bir dönemde gerçekleşmektedir.⁵⁴

• Katar

İngiltere Dışişleri Bakanı Dominic Raab Katar'a bir ziyaret gerçekleştirdi. İngiliz diplomat Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani ve Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman Al Sani ile görüştü. Görüşme sonrası iki ülkenin dışişleri bakanları ortak bir basın toplantısı düzenledi. Raab, Afganistan'daki gelişmelerin ana gündem maddesi olduğu toplantıda, sürecin yönetilmesi için Katar ile iş birliği yapacaklarını ifade etti. Kabil Havaalanı'nın yeniden açılması, El Kaide ve IŞİD gibi terör örgütleri ile mücadelenin öncelikli olduğunu belirten İngiliz diplomat, Taliban'ı yakın zamanda tanımak gibi bir düşünceleri olmadığını sözlerine ekledi.⁵⁵

ABD'nin Afganistan'dan çekilmesinin resmî olarak tamamlanmasının ardından Doha bir di-zi diplomatik ziyarete ev sahipliği yaptı. Bunlardan birinde Almanya Dışişleri Bakanı Heiko Mass, Katarlı mevkidaşı tarafından ağırlandı. Maas, Taliban'ı tanımanın öncelikli gündemlerinde olmadığını fakat grup ile iletişim hâlinde olmanın pozitif sonuçlar doğuracağına inandıklarını söyledi. Şeyh Muhammed ise Taliban'ı izole edici bir yaklaşımın olumsuz gelişmelere yol açabileceğini, böyle bir durumun bir güç boşluğu yaratacağını ifade etti.⁵⁶

Bir başka diplomatik temas ise Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman ile Hollandalı mevkidaşı Sigrid Kaag arasında gerçekleşti. Görüşme sonrası yapılan basın toplantısında Hollanda'nın Afganistan Büyükelçiliğini Doha'dan işletmeyi talep ettiği belirtildi. Taliban'ın Afganistan'da kontrolü ele geçirmesi sonrasında İngiltere, ABD gibi Batı ülkelerinin Kabil'deki büyükelçiliklerini Doha'ya taşıdıkları daha önce ifade edilmişti.⁵⁷

• Yemen

İran destekli Husilerin Suudi Arabistan topraklarına yönelik balistik füze ve insansız hava araçları (İHA) ile düzenlediği saldırılar devam etmektedir. Bu kapsamda Husiler Suudi Arabistan'daki Abha Uluslararası Havalimanı'na bir saldırı gerçekleştirdi. Suudi yetkililer yaptıkları açıklamada saldırı neticesinde en az 8 kişinin yaralandığı ve bir uçağın da hasar aldığını belirtti.⁵⁸

54 <https://www.reuters.com/world/middle-east/uae-launch-50-projects-boost-economy-2021-09-05/>

55 <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-travels-to-qatar-for-talks-on-security-and-safe-passage-for-afghans>

56 <https://www.dohanews.co/german-fm-in-qatar-says-recognition-of-taliban-not-priority-urges-engagement-with-group/>

57 <https://www.dohanews.co/netherlands-latest-to-request-relocation-of-kabul-embassy-to-doha/>

58 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-led-coalition-intercepts-houthi-drone-targeting-abha-airport-2021-08-30/>

Suudi liderliğindeki Arap Koalisyonu ile Husiler arasında Marib civarındaki çatışmaların yoğunlaştığı bildirildi. Koalisyon yetkilileri tarafından yapılan açıklamada geçen hafta süren çatışmalar neticesinde en az 140 Husi milisinin öldüğü belirtildi.⁵⁹

Diğer taraftan Husiler de Marib’de kontrolü altında olduğunu iddia ettikleri bölgelere Arap Koalisyon güçlerinin hava saldırıları düzenlediğini belirtti. Husilere bağlı yayın yapan bir televizyon kanalında koalisyon güçlerinin Marib’e bir günde 25 hava saldırısı düzenlediği ifade edildi.⁶⁰

• Kuveyt

Kuveyt Emiri Şeyh Nevaf Al-Ahmad Al-Cabir Al-Sabah, ABD Başkanı Biden ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Yakın ikili ilişkilerin ele alındığı görüşmede iki ülke arasındaki tarihsel bağlara ve bu bağların giderek güçlenmesine vurgu yapıldığı belirtildi. Biden, ABD’nin Kuveyt’in güvenliği ve istikrarını desteklediklerini belirtirken aynı zamanda Kuveyt’in bölgede ve özellikle son zamanlarda Afganistan’da üstlendiği insani rolü de takdir ettiklerini ifade etti.⁶¹

Kuveyt Başbakanı Şeyh Sabah Halid Al-Hamad Al-Sabah, 2035 Vizyonu’nu uygulayabilmek için yeni yollar ve yöntemler aradıklarını belirtti. Hükûmetin özel sektörle iş birliği içinde ilerlemeyi ve ekonomik gelişmeyi sağlamayı hedeflediğini ifade eden Başbakan Şeyh Sabah, engelleri özel sektörle iş birliği yaparak aşacaklarını umduklarını vurguladı.⁶²

• Umman

Suudi Arabistan ve Umman yetkilileri iki ülke arasındaki ekonomik iş birliği ve yatırım fırsatlarını değerlendirdi. Görüşmenin amacının ikili ilişkileri geliştirmek, özellikle ekonomi ve ticaret alanlarında ilerlemek olduğu belirtildi. Dijital ekonomi alanında da çeşitli iş birliği projeleri olduğuna değinildi.⁶³

Ummanlı ve Suudi Arabistanlı iş insanlarının “Körfez Şirketi” adlı ortak bir petrokimya şirketi kuracağı belirtildi. Suudi Arabistanlı heyetin Umman ziyaretinde pek çok sanayi ve ekonomi bölgesinde yatırım fırsatlarını da gözden geçirdiği ifade edildi.⁶⁴

• Bahreyn

Fransa Parlamentosunda milletvekillerinin Bahreyn’deki insan hakları ihlalleri iddialarına yönelik Fransız hükûmetinin net bir tavır takınması gerektiğine yönelik Fransa Dışişleri Ba-

59 <https://www.arabnews.com/node/1921551/middle-east>

60 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemende-husiler-arap-koalisyon-gucleri-maribe-25-hava-saldirisi-duzenledi/2352043>

61 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2995781&Language=en>

62 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2995916&Language=en>

63 <https://timesofoman.com/article/106162-oman-saudi-arabia-target-enhanced-cooperation-across-multiple-sectors>

64 <https://timesofoman.com/article/106288-oman-saudi-arabia-to-establish-joint-company-in-chemical-industry>

kanı Jean-Yves Le Drian'ın cevaplama için ayrı ayrı soru önermeleri verdiği bildirildi. Söz konusu soru önermelerinin özellikle Bahreynli aktivistler Abduljalil Al-Singace ve siyasi lider Hassan Mushaima'nın maruz kaldığı uygulamaları örnek vererek ülkedeki insan hakları ihlallerine dikkat çektiği ifade edildi. Parlamenterler ayrıca Fransa'nın ifade özgürlüğünü kullandıkları için gözaltına alınan tüm düşünce mahkûmlarının derhâl ve koşulsuz olarak serbest bırakılmasını talep etmesi gerektiğini belirterek Dışişleri Bakanı'nı bu konuda harekete geçmeye çağırırdı.⁶⁵

Bahreyn'de İsrail ile normalleşme karşıtı olan bir sivil toplum kuruluşu açıklama yayımlayarak, "Bahreyn halkının reddetmesine ve muhalefet etmesine rağmen 'Siyonist' oluşumla normalleşme sürecinin devam ettirilmesi ve onunla sayısız anlaşma yapılması konusundaki Bahreyn hükûmetinin resmî ısrarını" şaşkınlıkla karşıladığını ifade ederek hükûmeti bu iş birliklerini durdurmaya çağırırdı. Topluluk ayrıca İsrail'i Boykot Ofisinin (the Office for Boycott of Israel) yeniden açılmasını talep etti.⁶⁶

Türkiye'nin Bahreyn Büyükelçisi Esen Çakıl, Bahreyn Kralı Hamed bin Isa El Halife tarafından Al Sakhir Sarayı'nda kabul edildi. Kral'ın Büyükelçi ile görüşmesinde iki ülke arasındaki sağlam ilişkileri övdüğü ve iş birliğinin ileri düzeyde ve istikrarlı bir şekilde büyümesini umduğunu dile getirdi.⁶⁷

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Dışişleri Bakanlığında yapılan yazılı açıklamada, Türkiye-Mısır Siyasi istişarelerinin ikinci turunun, Dışişleri Bakan Yardımcısı Büyükelçi Sedat Önal ve Mısır Dışişleri Bakan Yardımcısı Büyükelçi Hamdi Loza başkanlığındaki heyetler arasında 7-8 Eylül'de Ankara'da gerçekleştirileceği kaydedildi. Görüşmelerde ikili ilişkiler ve bölgesel konular ele alınacak. Türkiye ve Mısır heyetlerinin iki gün süren ve 6 Mayıs'ta Kahire'de tamamlanan istikşafi nitelikli görüşmelerin samimi havada ve kapsamlı içerikte yapıldığı ve iki ülkenin, istişarelerin bu turunun sonuçlarını değerlendirip müteakip adımları kararlaştıracağı bildirilmişti.⁶⁸

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi, Kahire'de Ürdün Kralı Abdullah ve Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ı ağırladı. Mısır Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamada Filistin-İsrail sorunu üzerine iki devletli çözümün tartışıldığı, Ortadoğu'da barış sürecinin tekrar hayata geçirilmesi ve kalıcı istikrarın sağlanması gibi konuların görüşüldüğü ifade edildi. Görüşmelere ilişkin konuşan Mahmud Abbas, her ne kadar İsrail gerilimi yükselterek ulus-

65 <https://www.adhrb.org/2021/09/french-mps-bahrain/>

66 <http://bahrainmirror.com/en/news/60180.html>

67 <https://www.bna.bh/en/HMKingreceivesTurkishAmbassador.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDjbcBLDHD7R91WQQqV-s1gY%3d>

68 <https://www.aa.com.tr/tr/politika/turkiye-misir-siyasi-istisarelerinin-ikinci-turu-7-8-eylulde-ankara-da-duzenlenecek/2351358>

lararası hukuka uyumlu olan iki devletli çözüm arayışını zora soksa da Filistin'in barışçıl yöntemlere bağlı olduğunu dile getirmiştir.⁶⁹

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi, Güney Kıbrıs lideri Nicos Anastasiades ile Kahire'de bir araya geldi. İki liderin katıldığı ortak basın toplantısında konuşan Sisi, geçen birkaç yılda iki ülke arasında politik, ekonomik ve askerî olarak takip edilebilecek bir uyum modelinin oluştuğunu söyledi. Sisi, Doğu Akdeniz'de kurulan stratejik ortaklığın bölgede istikrarın ve müşterek çıkarların sağlanabilmesi için düzenli bir koordinasyona ihtiyacı olduğunu belirtti.⁷⁰ Ayrıca iki ülkenin teknik komitelerinin ortak gaz hattı projesinin görüşmek için 15 Eylül'de bir araya geleceği aktarıldı. İki ülkenin enerji bakanlarının karşılıklı elektrik bağlantısı için bir protokol imzalanması konusunda anlaştıkları ifade edildi.

Filistinli yetkililerden alınan bilgiye göre, Visam Ayyad (22) ile İsa Ebu el-Hasum (25) isimli iki genç, dün akşam Refah kentindeki tünellerde buldukları sırada kayboldu. Yapılan arama çalışmaları sonucu tünelde 2 gencin cansız bedenlerine ulaşıldı. Söz konusu gençlerle birlikte tünele giren üçüncü bir kişinin daha olduğu ve onu arama çalışmalarının da sürdüğü aktarıldı.⁷¹ İsrail merkezli bir haber ajansı ise durumla ilgili olarak Hamas'ın Mısır'ı suçladığını ifade etti. Habere göre Hamas, Mısır'ın tünele gaz doldurduğunu ve ölümlere neden olduğunu söylediği aktarıldı.⁷²

• Libya

Birleşmiş Milletler Libya Destek Misyonu (UNSMIL) "Libya ordusuna bağlı iki askerî birlik arasında Trablus'un güneyindeki Selahaddin bölgesinde yaşanan silahlı çatışmalara" ilişkin yazılı açıklama yaptı. Açıklamada, "UNSMIL, başkentin yoğun nüfuslu mahallelerinden biri olan Selahaddin bölgesinde, rastgele ateş açılması da dâhil olmak üzere silahlı çatışmaların devam etmesiyle ilgili ciddi endişelerini dile getirmektedir" ifadelerine yer verildi. "Düşmanlıkların derhâl durdurulması ve tüm tarafların azami itidal uygulaması" gerektiği vurgulanan açıklamada Libya makamlarına, "sivillerin korunması ve askerî birimler üzerinde kontrol sağlanması için sorumluluklarını üstlenme" çağrısı yapıldı.⁷³

Birleşmiş Milletler (BM) Libya Özel Temsilcisi ve Libya Destek Misyonu Başkanı Jan Kubis, 24 Aralık'ta yapılacak seçimlerin hukuki altyapısının vakit kaybetmeden oluşturulması çağrısı yaptı. Kubis, Libya'da 24 Aralık'ta yapılacak başkanlık ve parlamento seçimleriyle siyasi sürecin desteklenmesi için Cezayir'de bugün başlayan ve 2 gün sürecek olan "Libya'ya Komşu Ülkeler" toplantısında konuştu. BM Temsilcisi Kubis konuşmasında, "komşu ülkeleri, Libya

69 <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/2/leaders-of-egypt-jordan-palestinians-meet-in-cairo>

70 <https://www.egypttoday.com/Article/1/107537/Egypt-and-Cyprus-summit-An-ambitious-Eastern-Mediterranean-alliance>

71 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misirla-gazze-arasindaki-tunellerde-2-filistinlinin-cesedi-bulundu/2355016>

72 <https://www.timesofisrael.com/gaza-factions-accuse-egypt-of-pumping-toxic-gas-into-tunnel-killing-3-reports/>

73 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-libya-ordusundaki-askeri-birliklerden-catismalara-son-vermelerini-istedi/2354799>

seçimleri için gözlemci göndermeye ve Temsilciler Meclisini de seçimlerin yapılabilmesi için gerekli yasaları çıkarmaya ve hukuki altyapıyı vakit kaybetmeden oluşturmaya çağırıyorum” dedi. Kubis ayrıca Libya’yı ve komşu ülkeleri, ikili anlaşmalar çerçevesinde sınırları etkin bir şekilde yönetmeye çağırdı. Libya Dışişleri Bakanı Necla el-Menkuş ise toplantıda yaptığı konuşmada Libya hükûmetinin, siyasi ve demokratik bir sistemle komşu ülkelerle ortaklık kurmayı istediğini belirtti. Menkuş ayrıca Libya hükûmetinin, ülkedeki mevcut durumla ilgili BM, komşu ülkeler ve diğer etkin ülkelerin de katılacağı bir istişare toplantısı düzenlemek için çalıştığını aktardı ancak zamana ilişkin bilgi vermedi.⁷⁴

• Tunus

2019 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yarışan ve Kays Said ile beraber ikinci tura kalan Kalp Tunus Partisi lideri Nabil Karoui’nin ve kardeşinin Cezayir’de gözaltına alındığı duyuruldu. Tunuslu bir yetkili yaptığı açıklamada Karoui kardeşlerin yasa dışı şekilde sınırı geçtiği gerekçesiyle haklarında tutuklama kararı çıkarıldığını belirtti. Ayrıca bir kişinin de ikiliye yurt dışına çıkarken yardım ettiği gerekçesiyle tutuklandığı ifade edildi.⁷⁵

Tunus Genel İşçi Sendikası (UGTT), ABD Kongre Heyetinin siyasi krizi görüşmek için Tunus’a yapacağı ziyarete karşı olduklarını açıkladı. Sendika kendilerinin Tunus’un iç meselesi ile ilgili her türlü dış müdahaleye karşı olduklarını dile getirdi. ABD Heyeti, Filistin, İsrail ve Lübnan’ı içeren bölgesel tura Tunus’u da dâhil etmişti.⁷⁶

Tunus Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamaya göre Said, Tunus Barosu, Tunus İnsan Hakları Derneği gibi sivil toplum kuruluşu örgütlerinin liderlerini, başkent Tunus’taki Kartaca Sarayı’nda kabul etti. Görüşmede, ülkenin yakın tarihindeki siyasi cinayetlerin aydınlatılması talebinin yanı sıra çarşamba günü başkentte düzenlenen protestolar da gündeme geldi. Polisin göstericilere sert müdahalesine değinen Said, “Tunus’ta halkın iradesinin dışına çıkan bir karar olmayacak. Tunus tüm Tunuslularındır. Tüm Tunus vatandaşlarının iş, hürriyet ve millî onur hakkı vardır” dedi. Tunus Cumhurbaşkanı, “kanunun herkese eşit uygulanacağını” belirterek, «İnsan hakları, hakların ve özgürlüklerin ihlaline yer yok. Bunu asla kabul etmeyiz. Eğer ihlaller varsa bunda bakılacak yer hukuktur. Ancak provokasyon yapmak isteyenler varsa provoke olmayacağız, kanunla yanıt vereceğiz» diye konuştu.⁷⁷

• Cezayir

Cezayir İletişim Bakanı Ammar Belhimer, ülkenin tüm bileşenlerinin Fas-İsrail ittifakına karşı olduğunu söyledi. Belhimer, “halkıyla, kalkınma beklentileriyle ve anayasal kurumla-

74 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-libya-ozel-temsilcisi-jan-kubisten-libya-secimlerinin-hukuki-altyapisini-hizlica-olusturma-cagrisi/2350792>

75 <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/31/tunisia-arrest-warrant-nabil-karoui-presidential-candidate>

76 <https://www.reuters.com/world/africa/tunisia-union-parties-refuse-discuss-crisis-with-us-senators-2021-09-03/>

77 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-cumhurbaskani-said-insan-haklari-haklarin-ve-ozgurluklerin-ihlaline-yer-yok/2354423>

ryla temsil edilen Cezayir, başta Fas-Siyonist iş birliği olmak üzere birçok unsurun hedefindedir” şeklinde konuştu.⁷⁸

Cezayir’in Fas ile ilişkisini kesmesi üzerine Kuveyt Dışişleri Bakanı Şeyh Ahmed Nasır El Muhammed El Sabah iki ülkedeki mevkidaşları ile telefon görüşmesi gerçekleştirerek ikili ilişkiler ve bölgesel gelişmeleri görüştüğü dile getirildi. Daha önce Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri ve Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan da iki ülkenin dışişleri bakanlarıyla telefon görüşmeleri gerçekleştirmişti.⁷⁹

• Fas

Arap Birliği Genel Sekreter Yardımcısı Hossam Zaki, örgütün Cezayir ve Fas arasındaki ihtilafı sona erdirmek için pozitif bir rol oynamaya istekli olduğunu duyurdu. Zaki, böyle bir girişimin başlatılabilmesi için iki tarafın da rızasının olması gerektiğini dile getirdi.⁸⁰

BM’nin Dominika’da düzenlenen C24 toplantısında konuşan Fas’ın Birleşmiş Milletler Daimî Elçisi Ömer Hilale, Cezayir’in Batı Sahra’ya yönelik ithamlarının iki ülke arasında gerilimi arttırmaktan başka bir işe yaramadığını dile getirdi. Hilale, Fas’ın Batı Sahra konusunda tavrının çok net ve değişmez olduğunu sözlerine ekledi. Hilale ayrıca Fas’ın Batı Sahra konusunda BM liderliğindeki sürece bağlı olduklarını dile getirdi.⁸¹

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) yaptığı açıklamada Suriye’deki elektrik santralinden gelen petrol sızıntısı tehdidinin Türkiye kıyılarına doğru ilerlediğini, Kıbrıs adası kıyıları için tehdidin ortadan kalktığını bildirdi. Ancak rüzgârın yön değiştirmesiyle sızıntının yeniden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne yöneldiği ve 15 bin ton petrolün Hatay’ın Samandağ sahiline ulaştığı açıklandı.^{82 83 84 85 86 87 88 89}

GKRY’nin yaptığı açıklamada, GKRY’nin Münhasır Ekonomik Bölgesinde (MEB) ExxonMobil-Qatar Petroleum konsorsiyumunun 2021 Kasım-Aralık gibi sondaj faaliyetlerinin yeniden

78 <https://www.middleeastmonitor.com/20210902-minister-all-of-algeria-standing-against-morocco-israel-alliance/>

79 <https://www.middleeastmonitor.com/20210901-kuwait-in-talks-to-ease-tensions-between-morocco-algeria/>

80 <https://www.morocoworldnews.com/2021/09/344272/arab-league-wants-to-help-restore-ties-between-morocco-algeria>

81 <https://www.morocoworldnews.com/2021/08/344155/moroccos-ambassador-the-western-sahara-conflict-is-over>

82 <https://in-cyprus.philenews.com/environment-minister-says-danger-of-cyprus-coasts-polluted-by-syrian-oil-slick-removed/>

83 <https://www.dailysabah.com/business/energy/syrian-oil-leak-again-heads-towards-turkish-cyprus>

84 <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-syria-braces-oil-spill-chemicals-clean>

85 <https://haber.sol.org.tr/haber/suriyedeki-petrol-sizintisi-mersin-ve-iskenderuna-ulasabilir-312715>

86 <https://www.ieidiseis.gr/kosmos/107754/petrelaiokilida-apeilei-tin-kypro-kindynos-gia-tin-mesogeio>

87 <https://twitter.com/PROMETHEUSTeam1/status/1433048929508155400>

88 <https://haber.sol.org.tr/haber/suriyedeki-petrol-sizintisi-samandag-sahiline-ulasti-312899>

89 <https://www.middleeasteye.net/news/syria-oil-spill-turkey-hit-disaster-spreads>

başlaması için yapılan hazırlıkların son aşamasında olduğu bildirildi. GKRY Enerji Bakanı'nın İtalya merkezli Eni Şirketini ziyaret ederek detayları konuşacağı da açıklandı.⁹⁰

GKRY yaptığı açıklamada, Mısır ile enterkonnekte elektrik hattı için mutabakat zaptı imzalandığını bildirdi. Bu kapsamda GKRY'nin enerji güvenliğinin sağlanacağı ve ayrıca yenilebilir enerji için teşvik oluşturacağı da bildirildi.⁹¹

Vladivostok'ta gerçekleştirilen Eastern Economic Forum 2021'de Hindistan ve Rusya'nın 32 milyar USD'lik yatırım anlaşmaları dışında enerji iş birliğinin arttırılmasını istedikleri açıklandı. Hindistan devlet petrol ve doğal gaz şirketi ONGC, Vostok Oil Project için 137 milyar USD'den fazla yatırım yapılması gerektiğini ve büyük bir proje olduğu için henüz değerlendirme aşamasında olduklarını açıkladı.^{92 93}

Ukrayna Enerji Bakanı'nın yaptığı açıklamada, Katar'dan sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ithal ederek ülkede mevcut bulunan enerji kaynaklarını çeşitlendirme hedefleri olduğunu bildirdi. Ukrayna'nın önümüzdeki beş ila yedi yıl içinde kendi LNG altyapısını kurabileceğini de açıklandı. Ayrıca Ukrayna'nın şu anda Slovakya, Macaristan ve Polonya üzerinden ters gaz akışları yoluyla yılda 14 milyar m³'lük gaz ithal edebildiği açıklandı.⁹⁴

Yunanistan Çevre ve Enerji Bakanı yaptığı açıklamada, artan doğal gaz fiyatları artışı nedeniyle elektrik tarifelerinin fiyatlarının artabileceğini bildirdi.⁹⁵ Bu artışın %50'lere varabileceği değerlendirildi.⁹⁶

• Ortadoğu

Irak, içinde su enjekte edilerek petrol üretimini sağlayan (CSSP); West Qurna 2, Majnoon, Artawi, Tuba ve Luhais sahalarından gaz üretimini de sağlayan, 27 milyar USD'lik bir dizi projeyi TotalEnergies ile imzaladı.^{97 98}

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Pakistan merkezli çeşitli şirketlerin yer aldığı dörtlü konsorsiyumun Abu Dabi açıklarındaki Offshore Block 5'te arama yapılması için 304,7 milyon USD'lik bir keşif imtiyaz sözleşmesi imzaladığı açıklandı.^{99 100}

90 <https://www.offsite.com.cy/eidiseis/politiki/pileidoyse-teliko-stadio-proetoimasies-gia-epanearxi-geotriseon>

91 <https://www.alphanews.live/politics/kypros-aigyptos-tha-ypograpsoyn-mnimonio-synantilipsis-ilektrikis-diasyndesis>

92 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/topics/cop26-un-climate-change-conference>

93 <https://www.thehindubusinessline.com/companies/ongc-evaluating-stake-buy-in-russias-vostok-oil-project/article36250445.ece>

94 http://www.china.org.cn/world/Off_the_Wire/2021-09/03/content_77732278.htm

95 https://www.avgi.gr/oikonomia/394916_ayxiseis-ilektrosok-gia-hiliades-noikokyria

96 <https://www.thetoc.gr/oikonomia/article/skrekas-pithani-i-auxisi-sto-reuma---na-kanoun-ereuna-agoras-oipolites/>

97 <https://www.reuters.com/business/iraq-signs-27-bln-deal-with-total-build-four-energy-projects-2021-09-05/>

98 <https://www.argusmedia.com/en/news/2251084-iraq-signs-27bn-energy-deal-with-totalenergies?amp=1>

99 <https://www.reuters.com/article/oil-adnoc-pakistan/adnoc-awards-pakistani-consortium-exploration-rights-for-offshore-block-idINL4N2Q2272>

100 <https://www.offshore-mag.com/regional-reports/middle-east/article/14209592/pakistani-consortium-secures-exploration-block-offshore-abu-dhabi>

2027 yılına kadar yıllık 126 milyon ton (mtpa) yeni bir üretim hedefi açıklayan Katar'ın, North Dome gaz sahasının kontratı için kendini güvenceye aldığı bildirildi. Katar'ın mevcut LNG kapasitesinin 77 mtpa olduğu belirtildi.¹⁰¹

Lübnan ve Suriye arasında gerçekleşen görüşmeler sonrası Lübnan'ın Mısır'dan alacağı doğal gazın ve Ürdün'den alacağı elektriğin ABD muafiyetiyle Suriye üzerinden temin edeceği açıklandı. Ayrıca teminin nasıl sağlanacağına belirlenmesi için Lübnan ve Suriye arasında bir konsey oluşturulduğu da bildirildi.¹⁰²

İran Elektrik Bakanı'nın yaptığı açıklamada, İran'ın Pakistan ve Afganistan'a gönderdiği elektrik miktarının 400 MW'dan fazla artmasının muhtemel olduğu bildirildi. İran'ın Pakistan ile ikili ilişkileri geliştirmek istediği, Pakistan'daki gerekli elektrik şebekelerinin şartlarını iyileştirebilecekleri dile getirildi.¹⁰³

Irak Elektrik Bakanı'nın yaptığı açıklamada, Irak elektrik şebekesini Körfez ülkeleri elektrik şebekelerine bağlamaya yönelik tüm prosedürlerin tamamlandığını açıkladı. Proje kapsamında 2022 yılının ikinci yarısında 500 MW'lık elektrik alımı yapılacağı da bildirildi.¹⁰⁴

Irak Elektrik Bakanı'nın yaptığı açıklamada, Irak'ın İran'dan orta ve güney bölgelere tedarik ettiği gazın günde 49 milyon m³'ten 8 milyon m³'e düşürüldüğü için elektrik kesintilerine neden olduğunu bildirdi. Sevkiyatlardaki azalma sonrası Irak'ın elektrik sisteminin yaklaşık 5,5 GW'lık kayba uğradığı da açıklandı.^{105 106}

İran Petrol Bakanı yaptığı açıklamada, Tahran'da China National Petroleum Corporation (CNPC) başkanı ile enerji alanında ikili iş birliği için görüştüğü bildirildi. CNPC'nin İran'ın Azadegan ve Kuzey Azadegan petrol sahasının geliştirilmesine katıldığı da bildirildi.¹⁰⁷

İsrailin Dubai elçisinin yaptığı açıklamada, BAE petrol anlaşması iptal edildiği takdirde ikili ilişkilerin zarar görmeyeceğini ve pandeminin olumlu seyretmesi durumunda ise iki devletin ticari faaliyetlerinin 1 milyar USD'yi aşabileceğini bildirdi.^{108 109 110}

Energy Capital & Power Libya'daki Amerikan Borsalar Birliği ile 2021 Libya Energy & Economic zirvesi konusunda bir anlaşma imzaladı. Amerikalı iş insanlarının 2021 Libya Energy &

101 <https://finance.yahoo.com/news/qatar-plays-safe-first-contract-180000676.html>

102 <https://www.tribune.gr/world/news/article/768734/o-livanos-tha-promitheytei-fysiko-aerio-kai-ilektriko-reyma-meso-syrias-me-amerikanikes-eylogies.html>

103 <https://menafn.com/1102698315/Iran-to-increase-supply-of-electricity-to-Pakistan-Afghanistan&source=246>

104 <https://english.aawsat.com/home/article/3166111/iraq-completes-procedures-connect-power-grids-gulf-states>

105 <https://www.reuters.com/article/iraq-gas-iran-idUSL1N2Q30K8>

106 <https://www.naturalgasworld.com/iranian-gas-supplies-to-iraq-fall-dramatically-91720>

107 <https://www.marketscreener.com/news/latest/CNPC-Representative-in-Iran-Meets-with-the-Oil-Minister--36313181/>

108 <https://www.timesofisrael.com/israeli-envoy-to-dubai-champions-very-good-uae-oil-deal-frozen-by-government/>

109 <https://www.israelhayom.com/2021/09/02/envoy-hopeful-israel-uae-oil-deal-clears-environmental-hurdles/>

110 <https://www.manilatimes.net/2021/09/03/business/foreign-business/environment-fuss-hits-israel-uae-deal/1813299>

Economic zirvesine sponsor ve konuşmacı olarak çağırılmasının planlandığı söylendi. Ayrıca Libya merkezli Zallaf Libya Petrol, Gaz Arama ve Üretim şirketi ile İngiltere merkezli Petrofac Şirketi 118 milyon USD'lik bir enerji anlaşması imzaladığı açıklandı. Anlaşmaya göre, Erawin petrol sahasının geliştirilmesi, boru hattı döşenmesi gibi çeşitli altyapı çalışmalarının yapılacağı da bildirildi. ^{111 112}

111 <https://www.africanews.com/2021/09/01/amcham-libya-partners-with-libya-energy-economic-summit-u-s-companies-invited-to-invest-in-libya/>

112 <https://www.marketwatch.com/story/petrofac-wins-eur100-mln-contract-in-libya-271630650639>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ (30 AĞUSTOS-5 EYLÜL 2021)

• Irak Barışçı Rolü Oynadı

Irak'ın başkenti Bağdat'ta düzenlenen Bağdat İşbirliği ve Ortaklık Konferansı Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Komersant" gazetesinin 30 Ağustos sayısında yayımlanan "[Irak Barışçı Rolü Oynadı](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber "Bağdat'ta bölgesel oyuncular konferansı düzenlendi" ifadeleriyle değerlendirildi. Makalenin yazarı Ortadoğu uzmanı Marianna Belenkaya'ya göre Irak yönetimi, konferansın iki hedefinin olduğu gerçeğini saklamadı: "Birincisi, Irak'ta istikrarın yeniden sağlanmasına yardımcı olabilecek bölgedeki diğer ülkeler arasındaki gerilimi azaltmak için gereken koşulları yaratmak. İkinci hedefse ekonomik iş birliğine ivme kazandırmak." Ayrıca, Irak'ın yeni bir kaos beklentisiyle yaşadığına değinen uzmana göre, Bağdat yönetiminin ülkenin güvenliğini baltalamak için değil, tam tersine ülkede durumun sabit kalmasını sağlamak için komşularıyla uzlaşması büyük önem arz ediyor. Nitekim Bağdat hükûmeti bu konferans aracılığıyla Irak topraklarındaki çekişmeleri bitirmedikçe bölgede istikrar olmayacağını anlatmak istedi. Bu anlamda ülkedeki ABD askerî misyonunun formatının yıl sonuna kadar değişmesi bekleniyor ve her hâlükârda Afganistan'daki durum beklentiler hakkında düşünmeyi gerekli kılıyor. Yazıda Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın konferansa katılım sağlamamasının nedenleri şu şekilde yorumlanmıştır: "Beşar Esad varlığı çok fazla tartışmaya neden olduğu için konferansa davet edilmedi. Ayrıca, Suriye hattının şu ana kadar çok önemli olmadığı bu konferans Irak için hayati önem taşıyordu."

Yazıda görüşlerine başvuru uzman Ksenia Svetlova'ya göre İsrail, Bağdat Zirvesi'ni çok yakından takip etti: "Toplantıda, ABD'nin Irak'tan çekilmesinden sonra bölgenin geleceğinin şekillenmesi konusunda endişeler ortaya çıkmıştır. Nitekim durum ABD'nin konumunun zayıflamasına İran'ın ise güçlenmesine yol açabilir. ABD'nin konumunun zayıflamasında Bağdat'ın arabuluculuk rolü, sonuçta İran ile Arap ülkeleri özellikle de Körfez monarşileri arasında bir yakınlaşmaya neden olabilir." Uzman, söz konusu yakınlaşmanın bölge ülkelerinin İsrail ile ilişkilerini soğutması ve normalleşme sürecini dondurması pahasına olacağı ihtimalini de ifadelerine ekledi.

• Katar-ABD İlişkilerinde İsrail Faktörü ve Katar'ın Arap Politikasındaki Rolü

Rusya Bilimler Akademisinin "Vostok" (Doğu) dergisinin dördüncü sayısında Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Modern Doğu'nun Genel Sorunları Araştırma Merkezi Dmitry Grafov'un "[Katar-ABD İlişkilerinde İsrail Faktörü ve Katar'ın Arap Politikasındaki Rolü](#)" başlıklı makalesi yayımlandı. Makalede, Katar ve Körfez monarşileri arasında

artan çelişkiler sürecinde yoğunlaşan Katar-İsrail ilişkileri incelenmiştir. Yazar Suudi Arabistan Krallığı, BAE - Katar - ABD, İsrail üçgenindeki ilişkileri yapısal gerçekçilik açısından ele alıyor. Doha'nın arzusunun temelinde, Körfez, Riyad ve Abu Dabi'deki başlıca rakiplerinin tehditlerine karşı Washington ve İsrail ile olan bağlarını kullanma isteği yer alıyor. Yazıya göre Katar yönetimi, İsrail ile yakınlaşmayı hiçbir zaman saklamıyor ve bu konuda ABD'li siyasetçilere sinyal gönderse de şimdiye kadar ABD'deki İsrail lobisinin yardımıyla ciddi sonuçlar elde edemedi. Nitekim muhalif aktörler, ABD'yi çatışmanın taraflarından birine destek vermeye ikna etse de bu tutum Washington'u ABD ilke ve çıkarlarına uymayan ilişkilerin rehinesine dönüştürebilir.

Makalede Katar ve ABD ilişkileri şu şekilde özetlenmiştir: "İran ile ilişkiler, Katarın İsrail yanlısı lobinin çıkarlarını hesaba katmadan Washington'daki çıkarları için başarılı bir şekilde lobi yapmasını engelledi. Rakipler ABD'nin müşterileriye, sorumluluğu başkasına -üçüncü tarafa- devretmek stratejisi etkisizdir. Uzmana göre, Katar potansiyel olarak rakiplerinden daha düşük olmasına rağmen, "savunmacı gerçekçilik" stratejisinin daha etkili olduğunu gösteriyor.

• ABD Silahları Taliban'ın Elinde

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkileri Konseyi sayfasında bağımsız analist ve yaptırım politikası uzmanı Vitaly Sovin'in "[ABD Silahları Taliban'ın Elinde](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Uzmana göre, ABD güçlerinin Afganistan'dan hızla geri çekilmesi Washington yönetiminin Afgan devletinin geleceğine kayıtsız kaldığını ve müttefiklere karşı yükümlülüklerini göz ardı ettiğini gösteriyor. Buna ek olarak, BM Güvenlik Konseyinin 1988'de (2011) Taliban'a uyguladığı yaptırımlar da Washington tarafından ihlal ediliyor. Analiste göre, Washington'un yaptırım rejimini ihlal etmekle suçlanmasının temel nedeni, ABD birliklerinin Afganistan'ın en büyük hava üssü olan Bagram'dan yeni Afgan komutana haber vermeden ani tahliyesi sonucu ABD askerî teçhizat ve mühimmatının terk edilmiş olmasıydı: "17 Ağustos 2021'de ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı J. Sullivan, ABD silahlarının önemli bir bölümünün Taliban'ın eline geçtiğini doğrularken, 'Açıkçası, onları havaalanında bize iade etmelerini beklemiyoruz' ifadelerini kullandı. Öyle ki ABD, BM Güvenlik Konseyi tarafından yasaklanan bir örgüte dolaylı olarak silah transferine izin verdiğini doğruladı."

Sovin'e göre, Rusya ve ABD'nin Afganistan'daki duruma ilişkin tutumlarının kutuplaşmasını 30 Ağustos 2021'de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, ABD, İngiltere ve Fransa'nın sunduğu Kabil Havaalanı'nın yeniden açılmasını talep eden 2593 sayılı karar tasarısının oylama sırasında Rusya ve Çin'in çekimser oy kullanması da doğruladı: "Bu nedenle Washington'un, Rusya'yı Afgan konusunda itibarsızlaştırmak için herhangi bir bahane arayacağı muhtemeldir. Bu durumda "Taliban meselesi" müttefiklerinin gözünde Washington için bir tür rehabilitasyon aracı hâline gelebilir ve Rusya'ya karşı yaptırımları sıkılaştırmak için kullanılabilir."

• Taliban'ın Afganistan'daki Ana Hedefleri Belirlendi

Rus uzmanları Taliban'ın Afganistan'da en önemli hedeflerini "Lenta.Ru" haber sitesine değerlendirdiler. "[Taliban'ın Afganistan'daki Ana Hedefleri Belirlendi](#)" başlıklı yazıda görüşlerine başvuru St. Petersburg Devlet Üniversitesi Eski Sovyetler Birliğinde Uluslararası İlişkiler Bölümü Doçenti Ruslan Şamgunov'a göre, Taliban uluslararası alanda da tanınmaya çalışıyor: "Öyle ki Taliban küresel olarak tanınmak ve "terör örgütü" etiketini kaldırmak istiyor ve büyük olasılıkla komşu devletlerin toprak bütünlüğünü ihlal etmeyecek."

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Moskova merkezli Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsünün Avrasya Araştırmaları Merkezi analisti Ivan Safrançuk'a göre, Taliban elbette ki Afganistan'da 1990'larda yaptığı çözümlerin aynısını bulmaya çalışacak. Uzman, militanların politikalarını biraz yumuşatmalarına da değinerek bu tutumun geçici olduğunu ve güçlü bir rol oynamayacağı görüşünü savundu.